

MEMÒRIA ARQUEOLÒGICA DE LA INTERVENCIÓ
EFFECTUADA AL CARRER DELS ASSAONADORS,
25-27 I 34
(BARCELONA, EL BARCELONÈS)

Codi MHCB: 013/05

Data intervenció: 7-20 de febrer de 2005

José Manuel Espejo Blanco

Abril 2005

ÍNDEX

- 1. FITXA TÈCNICA**
- 2. INTRODUCCIÓ**
- 3. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC**
- 4. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIONS ANTERIORS**
- 5. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ**
- 6. METODOLOGIA**
- 7. DESCRIPCIÓ DE LES TROBALLES**
- 8. CONCLUSIONS**
- 9. BIBLIOGRAFIA**
- 10. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC**
- 11. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA**
  - 11.1. Documentació Planimètrica**
  - 11.2. Documentació fotogràfica**

1. FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Carrer dels Assaonadors, 25-27 i 34
UBICACIÓ	Barri de la Ribera, Districte de Ciutat Vella Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ED50 (UB/ITC)	X: 431504.39 Y: 4582148.43 Z: 3,58 m.s.n.m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	7-20 de febrer de 2005
PROMOTOR	FECSA-ENDESA
EQUIP TÈCNIC	Direcció: José Manuel Espejo Blanco

2. INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria recull els resultats del control arqueològic preventiu (Codi MHCB: 013/05) efectuat sobre unes obres de canalització en rasa, de 12 m de longitud (amb número d'obra 132010), realitzades per l'empresa **Espelsa** per a **Fecsa-Endesa**. La intervenció, feta sota la supervisió del **Servei d'Arqueologia Urbana del Museu d'Història de la Ciutat, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona**, ha estat duta a terme al paviment del Carrer dels Assaonadors, 25 i 34-32 (encara que el traçat inicial comprenia els números 25-27 i 34 del mateix carrer), al barri de la Ribera, districte de Ciutat Vella (**Figures 1-2 i Fotografia 1**).

La direcció tècnica ha estat assumida per l'arqueòleg José Manuel Espejo Blanco, de l'empresa **ÀTICS, S.L., Gestió i Difusió del Patrimoni Històric i Arqueològic**, la qual ha facilitat tot el material necessari per a dur a terme la intervenció.

Les tasques arqueològiques, simultànies a les obres, s'iniciaren el dia 15 de febrer de 2005 i finalitzaren el 21 del mateix mes.

El control arqueològic tenia com a objectiu detectar i documentar possibles estructures antigues que poguessin veure's afectades per les obres, ja que el lloc on aquestes es desenvolupaven es troba inclòs en una "Zona d'Interès Arqueològic" d'un destacat valor, donat que es troba relacionat amb un sector històric molt important per a Barcelona.

3. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC

La ciutat de Barcelona es troba dins d'un terme municipal que s'estén a la costa de la mar Mediterrània en una plana d'uns 5 km. d'amplària (l'extensió total del terme és de 91,41 km²), limitada al NW per la serra de Collserola (que culmina a 512 m al cim del Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs. La seva funció de capital ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord-Sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besòs-Congost-Ter) i que accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell el primer i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

El Barcelonès comprèn el territori estès entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut per serra de Collserola, és a dir, entre els estrets de Martorell i de Montcada, per on els rius Llobregat i Besòs, respectivament, s'encaminen a la mar. Des del punt de vista de la morfologia, és fàcil identificar, al Barcelonès, dues grans unitats: Collserola i el Pla de Barcelona, que és a on s'ubica la ciutat de Barcelona, i per tant és aquella unitat morfològica que ens interessa.

El Pla de Barcelona és limitat per la Serralada de Collserola, i a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el turó de Montjuïc que és el punt més elevat, pels turonets dels Ollers, del Tàber, de les Fazies, de la Bota, fins el turó de Montgat, més enllà del Besòs.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el

seguit de turons suara anomenats. El Pla, que des de Collserola va baixant suaument i d'una manera regular, en el punt de contacte entre la Ciutat Vella i l'Eixample, es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana. Aquest tall va ser aprofitat per la defensa, recolzant-hi les muralles, o per a l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins aprofitant el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral.

Així doncs, el Pla es pot dividir en tres sectors: El *Pla inclinat*, els *turons arran de mar*, i el *pla de baix*, que correspondria a la zona compresa entre l'esglaó i el mar. En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, dels corrents marins.

4. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIONS ANTERIORS

Els orígens de la ciutat de Barcelona se situen al Mont Tàber, molt a prop del mar i dominat al sud pel promontori de Montjuïc, que facilita la defensa del seu litoral. Ben aviat, però, els límits s'anaren expandint pel pla, on només s'aixequen, cap al nord, els turons de Monterols, el Putget, la Creueta, el Carmel, la Muntanya Pelada i el turó de la Peira.

Des del punt de vista urbanístic, podem diferenciar tres zones dins la ciutat. Prop del mar i dominat al sud pel gran promontori de Montjuïc hi ha el nucli antic, que resta emmurallat fins la desaparició de les muralles, a mitjans del segle XIX. Aquest espai inclou d'una banda, un nucli central conegut com a barri gòtic que correspon a la primitiva ciutat romana. Al seu voltant hi trobem tot un seguit de petites viles que es van formar en època medieval, dins el perímetre de les muralles aixecades al segle XIII. Aquestes viles noves són els actuals barris coneguts amb els noms de les esglésies que els centralitzen: del Pi, de Santa Anna, de Sant Pere, de Santa Maria del Mar i de la Mercè. Els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir, la Rambla i el Raval, començaren a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins el tercer recinte fortificat de la ciutat que es bastí al llarg de la segona meitat del segle XIV.

En segon lloc tenim tot un seguit de pobles que neixen entorn de la ciutat, i que n'acabaran formant part a finals del segle XIX. Per últim hi trobem l'Eixample, una àmplia zona quadrículada, de carrers amples, planificada a la segona meitat del segle XIX, seguint el Pla d'Ildefons Cerdà, quan ja s'havien enderrocat les muralles que impedièn el creixement urbanístic de Barcelona.

Centrant-nos en el lloc on s'ha desenvolupat el control, aquest es situa, com s'ha indicat anteriorment, al barri de la Ribera (CIRICI, 1971; VV.AA., 1995;

VV.AA., 1997). Té 29 hectàrees de superfície i es troba delimitat pel carrer Princesa, el Passeig Martínez Arido, l'Av. del Marquès de l'Argentera, la Plaça de Palau, El Passeig d'Isabel II, la Plaça d'Antonio López i la Via Laietana.

El barri ha estat des de l'antiguitat una zona caracteritzada per la seva proximitat al mar i la seva relació amb l'aigua. En un primer moment, el sector, situat a la costa, estava ocupat per zones d'aiguamolls i diverses rieres, de les quals s'ha d'assenyalar la del Merdançà o riera de Sant Joan, que discorria, més o menys, per l'actual Via Laietana i desembocava molt a prop de la Plaça de les Olles. D'aquesta riera es diu que fou desviada, ja en època romana, per la zona que ocupa l'actual carrer d'en Boquer. Posteriorment en el segle XIII, aquestes aigües foren cobertes i convertides en un clavegueram que encara avui existeix.

Més endavant va esdevenir el barri marítim de Barcelona, amb un important pes específic dins de la vida social i econòmica de la ciutat, habitat tant per nobles i burgesos, que es podrien situar molt a prop de la Plaça, als voltants del carrer Montcada, com per una població menestral i d'oficis relacionats amb el mar.

Un últim element relacionat amb l'aigua va ser el Rec Comtal, amb una gran presència dins de la vida de la ciutat medieval.

Abans, però, de parlar d'aquesta època medieval, es podria apuntar bàsicament una ocupació dispersa del territori durant el període anterior. A l'època romana, la zona es trobava fora del recinte emmurallat de la *Colonia Julia Augusta Faventia Paterna Barcino* i travessat per la Via Augusta. Com tota la zona al voltant de la muralla, probablement estaria ocupada per *vil.lae* relacionades amb diferents produccions (bàsicament vi), i zona de necròpolis, aquesta darrera situada entre l'actual plaça de l'Àngel, i la plaça Comercial. Aquesta darrera ocupació del territori està documentada des d'època baix-imperial romana, i es mantindrà fins a època alt-medieval.

No és fins a finals del segle IX, principis del X, quan es comença l'ocupació de la zona fora muralles, amb l'aparició de nous nuclis de població, anomenats burgs o vilanoves. Un d'ells serà l'espai situat a ambdues bandes del camí que comunicava la porta de la muralla romana, situada a l'actual plaça de l'Àngel, i la basílica de Santa Maria del Mar, conegut amb el nom de Vilanova de Mar. Aquest burg es va construir als voltants de la ja anomenada basílica, que és coneguda als documents més antics com Santa Maria de les Arenes.

Deixant de banda aquest sector, no és fins a finals del segle XI, quan es comença l'ocupació de la zona de forma més sistemàtica, els documents parlen de terrenys ocupats principalment per horts i diverses construccions aïllades. Des d'aquest moment, la construcció serà més nombrosa però sense arribar al nivell de la resta de la ciutat.

Al segle XII es produeixen dos fets que permeten establir hipòtesis sobre la consolidació urbanística de la zona en què es desenvolupa aquesta intervenció: Ramon Berenguer IV cedeix, a diversos nobles, terres que seran l'origen del carrer de Montcada, i per altra banda es desvia la riera del *Merdançar* cap al Rec Comtal i que s'identifica amb el traçat dels actuals carrers de Boquer i Assaonadors.

Per altra banda, el creixement i importància econòmica dels diferents ravals de Barcelona, va promoure la construcció d'una nova línia defensiva que es comença a construir al segle XIII, malgrat que no es fins a principis del segle XIV, quan s'inclou el barri de La Ribera.

A finals del segle XIII tota aquesta zona es caracteritza per una progressiva urbanització i l'assentament de diversos ordres eclesiàstics establerts a la zona (atretes pels grans espais encara no construïts). Podem destacar: el Convent de Santa Caterina, el convent de Santa Clara Agustí, l'església de Sant Cugat del

Rec i el convent de Sant Agustí. Tota aquesta activitat configurarà una unitat administrativa, formant-se el Quarter del Mar.

El barri continua creixent i poblant-se entre els segles XV i XVIII. Es en aquest moment quan es produeix el primer gran canvi d'època moderna en la fesomia del barri, concretament després de la Guerra de Successió, a l'any 1714, i sota el regnat de Felip V, es decideix construir una fortalesa militar (La Ciutadella) dins dels terrenys ocupats en l'època actual pel parc conegut, naturalment, com "La Ciutadella". La seva construcció i la seva zona de seguretat als voltants, va provocar l'enderroc d'una part important del barri, concretament la zona situada a ponent de Santa Maria del Mar. Aquest enderrocament s'efectuà entre juliol de 1715 i finals del 1718 i va provocar tota una sèrie de canvis tant a nivell de població com urbanístics. L'efecte més important va ser una densificació de la resta del barri de La Ribera, amb la construcció dels arcs entre edificis (ocupant espai públic) i el creixement de l'alçada de les construccions preexistents.

Prop de la Ciutadella es va començar a ordenar cap a finals del segle XVIII la primera plaça de grans dimensions que es feia a la ciutat: el Pla de Palau, envoltat pel palau dels Virreis (d'origen gòtic, destruït l'any 1875), la Llotja (construïda entre el 1774 i el 1802 i que conserva el saló de contractacions gòtic) i la Duana, edifici del 1792 que és el Govern Civil des de l'any 1902.

La següent reforma important de la trama urbana es conforma amb el traçat de nous carrers, fruit d'una política d'obertura de línies rectes de circulació per descongestionar la trama medieval. Bàsicament dins d'aquest apartat es pot situar l'aparició del carrer Princesa, que es va plantejar l'any 1849 i es va inaugurar al 1853.

A mitjans del segle XIX es situa, també, l'enderrocament de "La Ciutadella", amb l'única excepció de la capella militar. Aquesta acció va comportar una

remodelació i urbanització de la zona ocupada per aquesta estructura, amb la construcció del parc abans esmentat, el mercat del Born i diversos edificis de vivendes.

Al començament del segle XX, la Ribera es dividia en quatre barriades corresponents a dos districtes: la Duana, Santa Maria, La Seca i Els Encants. El territori anava del Carrer Princesa que va separar la Ribera dels barris de Sant Pere i Santa Caterina, i la mar, entre el Parc de la Ciutadella i la ciutat antiga dels barris de Palau, Sant Just i la Mercè.

Durant molt de temps, el barri ha presentat dues vessants poblacionals: per una banda trobàvem un grup de població benestant, que habitava la zona del carrer Montcada i els voltants de Santa Maria del Mar, format per artesans i la noblesa; per altra banda es trobava un grup humà modest, format per gent de mar, vídues i pobres. Aquesta dualitat va anar canviant fins que es convertí en el barri obrer modest que és avui dia.

Respecte a les intervencions arqueològiques dutes a terme a la zona que ens ocupa, hem de senyalar les conegudes intervencions al Born (FÀBREGAS, HUERTAS, 2000; ARTIGUES, FERNÁNDEZ, 2002).

Ara bé, destaquem per la seva proximitat al carrer dels Assaonadors i importància científica, els treballs desenvolupats a l'antiga església de Sant Cugat del Rec al carrer de la Princesa, 21/Boquer, 8-12 (CASAS, 2003). L'excavació d'aquest jaciment ha permès posar de manifest l'existència d'una constant ocupació del lloc des del segle I d.n.e. fins al segle XX, essent les troballes més importants, les següents:

Segles XVII-XVIII: És van localitzar varis pous i estructures de diverses finques d'ús domèstic.

Segles XIII-XVI: S'han identificat quatre edificacions situades en un horitzó cronològic de la Baixa Edat Mitjana. Es desconeix amb seguretat quina fou la funcionalitat d'aquests edificis. Durant el segles XV i XVI es documenta una estructura de combustió associada a diversos nivells d'ús de terra rubefactada i cendres. Els arqueòlegs pensen que podria tractar-se d'una zona de cuina que estaria en ús a la planta baixa de la nau gòtica.

Segles I-III d.n.e.: Apareixien gran quantitat de fragments d'àmfora tarraconense, de la tipologia Pascual 1. Això, junt amb l'aparició de peces d'aquest tipus en els estrats associats, ens permet situar al primera ocupació entorn a la primera meitat de segle I d.n.e. En principi, l'estructura més antiga localitzada és un forn de ceràmica, de planta circular, que podríem situar a la primera meitat del segle I o bé a la segona meitat. L'amortització d'aquest forn comportaria la construcció d'una cubeta de decantació i depuració d'argiles. Aquestes s'extraïen d'un pou situat a la part central de l'absis de l'església. Entre els segles I i II d.n.e. aquest espai funcionaria com un taller de ceràmica. Cal mencionar també que molt a prop de la cubeta de decantació, i sota diversos nivells d'us constituïts per argila piconada i calç piconada, s'hi va trobar un enterrament infantil.

I per últim, citarem la intervenció a la zona del mercat de Santa Caterina promoguda per una important reforma que va afectar el subsòl. L'excavació en extensió ha permès documentar tot el conjunt conventual, amb diferents reformes i multitud d'estances. També s'ha documentat part de la necròpolis d'època romana, així com alguna zona ocupada en època alt medieval (AGUELO, HUERTAS, 2003).

5. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Les motivacions per les quals s'ha fet necessari un seguiment arqueològic en aquesta zona del barri de la Ribera, com ja hem comentat més amunt, es deu a que aquesta es troba en un espai inclòs en una "Zona d'Interès Arqueològic" d'un eminent valor, donat que es troba relacionat amb un sector històric molt destacat per a la ciutat.

En el cas concret que ens ocupa, es formularen diverses hipòtesis de treball prèvies a la investigació, les quals, molt breument, feien referència a la presència d'estructures de diferents èpoques a la zona afectada. Les més significatives són:

- Es troba dins una de les zones pertanyent a l'*ager* de la ciutat romana.
- El carrer Princesa es va obrir a mitjans del segle XIX, trencat la retícula medieval anterior. Al subsòl de l'edifici es poden trobar restes de les estructures medievals i modernes anteriors a aquesta obertura.
- Aquest edifici es troba ubicat al barri de la Ribera, un dels barris medievals més antics construïts fora les muralles romanes.

Els objectius immediats es centren doncs en recuperar les possibles restes arqueològiques que puguin aparèixer durant la realització de les obres que ha de realitzar l'empresa Espelsa.

6. METODOLOGIA

Per a aconseguir els objectius marcats és necessari adoptar una metodologia sistemàtica i que se'ls adequi. En relació amb la metodologia de registre, la seqüència estratigràfica s'estableix amb el propòsit d'entendre la formació, delimitació, estructuració i ordre de deposició dels diferents estrats. De la mateixa manera, ajuda a interpretar els diversos processos sedimentaris i postdeposicionals que s'han anat produint al llarg del temps a la zona afectada. Sota aquestes premisses, s'ha establert un registre detallat dels diferents estrats que configuren la zona intervinguda utilitzant per a fer-ho el sistema d' "Unitats Estratigràfiques" (U.E.), que es pot seguir a E.C. HARRIS (1990) i A. CARANDINI (1997), sistema acceptat àmpliament i secundat a Catalunya des de fa tres dècades (TRÓCOLI, SOSPEDRA, 1992). Aquest mètode permet analitzar de forma individualitzada cadascuna de les incidències que afecten la seqüència estratigràfica. La caracterització de les diferents unitats estratigràfiques es detalla en una fitxa. Aquí s'hi registren tots els paràmetres que permeten la seva correcta identificació i descripció, així com també la seva relació física respecte a la resta de les unitats estratigràfiques del jaciment.

La identificació d'una U.E. s'estableix mantenint l'ordre estricte d'aparició durant el procés d'excavació i es duu a terme generalment utilitzant una clau de tres dígits, començant tota la seqüència numèrica per el número 100. A sota de la rasa s'han diferenciat les distintes unitats estratigràfiques (UU.EE. 101, 102...). Aquesta forma de procedir s'utilitza amb la finalitat d'evitar qualsevol alteració de la seqüència numèrica o algun tipus d'interferència en cas que, durant el procés, sorgeixi una estratigrafia complexa que obligui a acumular unitats estratigràfiques. Quant al mètode d'intervenció immediata respecte als treballs que s'estaven realitzant, hem seguit el del control visual directe. La tasca d'excavació de les rases esmentades s'ha dut a terme seguint la metodologia habitual d'utilització del

martell pneumàtic per a aixecar el paviment de lloses i rajoles i la seva preparació de morter (**Fotografia 2**); i, en segon lloc, l'ús del pic i la pala per a practicar el buidatge del reompliment de les rases fins a trobar la profunditat desitjada, uns 60 cm en aquest cas. L'arqueòleg director estigué present durant tot el període d'obertura de les rases, observant el sediment extret amb la finalitat de recuperar les restes de ceràmica, ós, metall, o de qualsevol altra naturalesa, que poguessin sortir.

En aquest cas el procediment utilitzat ha estat el de donar a tot el tram d'uns 12 m el mateix número (Rasa 100), donat que no presenta solució de continuïtat, i té el mateix paviment i les mateixes característiques sedimentàries en tota la seva longitud. El tram principal que creuava el carrer ha estat obert i tancat immediatament, un cop col·locat el tub, per tractar-se d'una zona oberta al tràfic.

La documentació de la intervenció es completa amb les fitxes de les unitats estratigràfiques trobades, i un registre gràfic, que inclou documentació planimètrica i una selecció fotogràfica de les evidències més representatives del desenvolupament de l'excavació. Malgrat tot, hem d'indicar que aquesta documentació gràfica és bastant reduïda, ja que, com es comenta a l'apartat 7 (Descripció de les troballes) els resultats han sigut minsos.

7. DESCRIPCIÓ DE LES TROBALLES

L'obra de canalització en rasa per a estendre el cable elèctric de baixa tensió comprenia en principi un tram total de 12 m, entre els números 25-27 i 34 del carrer dels Assaonadors. No obstant això, es va haver de modificar el traçat de la rasa donat que els cables on calia empalmar els nous no es trobaven en el lloc previst en el projecte inicial. Finalment, la rasa es va estendre entre els números 34-32 i 25 del mateix carrer, per la qual cosa es va obrir innecessàriament tot el primer tram entre els números 34 i 32.

L'actuació arqueològica se centrà, per una banda, en el control visual de la realització del tram de rasa per part de l'empresa adjudicatària i, per altra banda, en l'excavació manual per part de la direcció tècnica quan les característiques del sediment extret així ho exigien.

El tram de cruament del carrer (uns 5 metres) es va tenir que fer en dissabte per la negativa del ajuntament a permetre el tall del carrer en un dia laborable.

RASA 100

Un primer tram es desplaça des del número 34 al 32 en direcció NE-SW seguint la línia de façana, per girar en aquest punt, creuant el carrer, un segon tram en direcció SE-NW fins al número 25. Té una longitud total aproximada de 12 m i 60 cm de profunditat per 40-50 cm d'amplada **(Figura 2 i Fotografia 3)**.

L'estratigrafia constava d'un nivell de paviment format per lloses rectangulars de 50x32x8 cm fetes de ciment més la preparació de formigó que la sustenta, de 35 cm de potència total (U.E. 101), i un reompliment de sauló de 25

cm de potència total (U.E. 102) (**Fotografia 4**). Aquest sediment, d'aportació antròpica, forma part de l'ompliment habitual que s'utilitza en el farciment de rases realitzades per a la instal·lació de diferents xarxes subterrànies. Es tracta d'un sediment saulonenc de color vermellós barrejat amb elements actuals, principalment restes de runa constructiva. A la cota necessària per a introduir la canalització hi anaren apareixent una sèrie de serveis anteriors (aigua, electricitat, telèfon i clavegueram) tant en sentit longitudinal com perpendicular a la direcció de la rasa, amb la qual cosa la hipòtesis inicial relativa a l'existència d'estructures arqueològiques s'anava contrastant negativament en relació amb la cota esmentada de 60 cm.

8. CONCLUSIONS

Aquesta intervenció arqueològica, realitzada al carrer dels Assaonadors, 32-34 i 25 tenia com a fines descobrir i documentar possibles restes arqueològiques conservades durant les obres que l'empresa FECSA-ENDESA tenia previst d'efectuar per a la realització de la canalització en rasa d'una línia elèctrica subterrània de baixa tensió.

En aquest sentit, i com ja ha quedat reflectit implícitament a l'apartat anterior, hem de concloure que els resultats han estat negatius. D'una banda, un dels elements que més ha condicionat el volum nul de dades arqueològiques obtingues ha estat l'escassa profunditat on s'ha instal·lat la canalització (60 cm), que se suma als reduïts 40-50 cm d'amplada de què constava la rasa. A això se li ha d'afegir la presència d'altres serveis (aigua, electricitat, telèfon i clavegueram), instal·lats amb anterioritat i que mantenien una cota similar a la requerida per a aquesta obra; i també el fet de tractar-se d'una excavació preventiva de caràcter molt localitzat i parcial. Tot això ha fet impossible documentar algun tipus de resta constructiva relacionada amb l'ocupació romana, medieval o moderna, que sabem que en el passat es produí en aquest sector de Barcelona, i per tant només podem afegir que els resultats d'aquesta intervenció difícilment poden aportar respostes als interrogants plantejats al voltant del poblament i l'urbanisme de la ciutat al llarg d'aquestes etapes de la seva història.

9. BIBLIOGRAFIA

- AGUELO, J. i HUERTAS, J. (2003): *Intervenció a la zona de Santa Caterina (1999-2003)*. Arxiu del Servei d'Arqueologia Urbana de la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Memòria inèdita.
- ARTIGUES P. LI. i FERNÁNDEZ, A. (2002): *Memoria de la intervenció arqueològica en el "Antic Mercat del Born" de Barcelona. Novembre 2001-abril 2002*. Arxiu del Servei d'Arqueologia Urbana de la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Memòria inèdita.
- CARANDINI, A. (1997): *Historias en la Tierra. Manual de excavación arqueológica*. Ed. Crítica, Barcelona.
- CASAS, Joan (2003): *Informe preliminar de la intervenció arqueològica al solar del c/ Princesa, 21 i c/ Boquer, 8-12. Ciutat Vella, Barcelona*. Arxiu del Servei d'Arqueologia Urbana de la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Informe inèdit.
- CIRICI, A. (1971): *Barcelona pam a pam*. Editorial Teide. Barcelona.
- FÀBREGAS, M. i HUERTAS, J. (2000): *Memoria arqueològica: Antic Mercat del Born (Barrio de La Ribera-Distrito Ciutat Vella, Barcelona)*. Arxiu del Servei d'Arqueologia Urbana de la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Memòria inèdita.
- HARRIS, E. C. (1990): *Principios de estratigrafía arqueológica*, Ed. Crítica, Barcelona.
- SÁNCHEZ, Alicia i POMÉS, María (2001): *Historia de Barcelona. De los orígenes a la actualidad*. Editorial Optima, Barcelona.
- TRÓCOLI, Isabel G. i SOSPEDRA, Rafel (Eds.) (1992): *Harris Matrix. Sistemas de registre en Arqueologia (2 vols.)*, Pagès Editors, Lleida.
- VV.AA. (1995): *Historia de Barcelona desde su fundación al siglo XXI*. Edicions el Periódico de Catalunya. Barcelona.
- VV.AA. (1997): *Els barris de Barcelona*, Vol. I. "Ciutat Vella i Eixample". Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

10. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 101
Sector: Rasa 100	Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Paviment del carrer actual.	
DESCRIPCIÓ :	Superficial format per lloses rectangulars de 50x32x8 cm fetes de ciment més la preparació de formigó que la sustenta, de 35 cm de potència total.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a	Es cobert per
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 102
Sector: Rasa 100	Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Rebliment modern de rases de serveis recents.	
DESCRIPCIÓ :	Sauló de color vermellós barrejat amb elements actuals, principalment restes de runa constructiva, de 25 cm de potència total.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a	Es cobert per
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

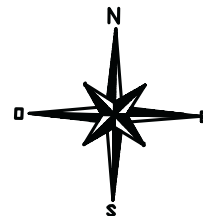
11.1. Documentació Planimètrica

Figura 1: Plànol de situació del carrer dels Assaonadors.

FIGURA 2:
SITUACIÓ DE RASA 100

11.2. Documentació Fotogràfica

Fotografia 1: Vista general del carrer dels Assaonadors.

Fotografia 2: Aixecament de les lloses del paviment i la seva base de formigó, amb martell pneumàtic.

Fotografia 3: Vista general de la Rasa 100.

Fotografia 4: Estratigrafia de la Rasa 100.